

Група 31
Математика(алгебра)
Урок 1-2

Тема заняття: Показникова функція, її властивості та графік.

Мета заняття:

Навчальна: розглянути фізичні моделі, пов'язані з процесами органічної зміни величин, що дозволяють дати означення показникової функції, перелічити її властивості та побудувати її графік

Розвиваюча: розвивати продуктивне мислення студентів

Виховна: виховувати толерантність, вміння співпрацювати, культуру математичних записів, інтерес до вивчення математики.

Матеріали для уроку:

В природі і техніці часто зустрічаються процеси, які мають спільну назву процесів органічної зміни величин. Ця назва пов'язана із тим, що такі процеси часто зустрічаються в біології. Значна властивість цих процесів полягає в тому, що за однакові проміжки часу значення величини змінюється в одному і тому ж самому відношенні.

Ці процесів математично виражаються за допомогою показникової функції:

- задача про радіоактивний розпад;
- задача про зміну атмосферного тиску;

Наведемо приклади, в яких величини змінюються по вказаному вище закону.

Приклад 1. Ще в XVII ст. було встановлено, що чисельність популяцій зростає за законом геометричної прогресії, а вже в кінці XVIII ст. Томас Мальтус (1766-1834) висунув свою відому теорію про зростання народонаселення в геометричній прогресії. Ця закономірність зростання виражається кривою, зображеною на рис.

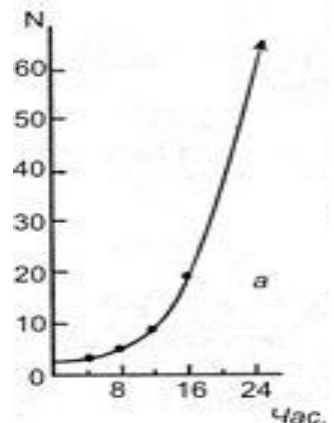
Сучасною математичною мовою ця крива відображає експоненційний ріст чисельності організмів і описується рівнянням:

$$N_t = N_0 e^{rt},$$

де: N_t - чисельність популяції в момент часу t ;

N_0 - чисельність популяції в початковий момент часу t_0 ; e - основа натурального логарифма (+2,7182); r - показник, що характеризує темп розмноження особин в даній популяції.

Якщо колонія бактерій має достатній простір і достатню кількість поживних речовин, то її маса за рівні проміжки часу збільшується в одному і тому ж відношенні. В таких випадках говорять про процеси органічного росту.

Показниковою функцією називається функція виду $y=a^x$, де $a>0$ і $a\neq 1$.

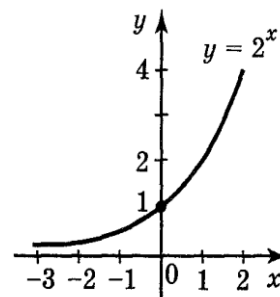
Наприклад: $y=2^x$, $y=(\frac{1}{2})^x$, $y=(\frac{\sqrt{3}}{2})^x$, $y=\pi^x$ – показникові функції.

Функція виду $y = 2^x$.

Графіком показникової функції є крива, яка називається *експонентою*.

Складемо таблицю значень функції:

x	-2	-1	0	1	2
$y=2^x$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	1	2	4

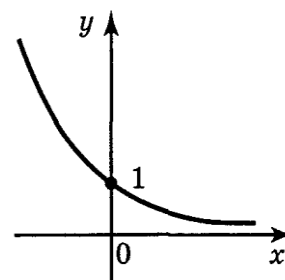
Побудуємо на координатній площині точки з таблиці і з'єднаємо ці точки плавною лінією. Одержимо графік функції $y = 2^x$

Функція виду $y = (\frac{1}{2})^x$.

Побудуємо графік функції $y = (\frac{1}{2})^x$, для цього складемо

таблицю значень функції:

x	-2	-1	0	1	2
$y = (\frac{1}{2})^x$	4	2	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$

Побудуємо на координатній площині точки з таблиці і з'єднаємо ці точки плавною лінією. Одержимо графік функції $y = (\frac{1}{2})^x$.

По рис. бачимо, що всі значення $(\frac{1}{2})^x$ також додатні, але ці значення зменшуються при збільшенні x .

Схожий вигляд мають графіки показникової функції a^x при $0 < a < 1$. Вісь Ox є горизонтальною *асимптотою*.

Властивості показникової функції.

- 1) Область визначення: $x \in R$. $D(a^x) = R$
- 2) Область значень: $y > 0$. $E(a^x) = (0; +\infty)$
- 3) Функція ні парна, ні непарна
- 4) Вірні рівності $a^1 = a$ і $a^0 = 1$.
- 5) Якщо $a > 0$, то функція a^x зростає на всій області визначення; якщо $0 < a < 1$, то вона спадає на всій області визначення.
- 6) Найбільшого і найменшого значень функція не має.
- 7) Для будь-яких дійсних значень m і n ($a > 0$; $b > 0$) виконуються рівності:

1. $a^x \cdot a^y = a^{x+y}$

2. $a^x \div a^y = a^{x-y}$

3. $(a^x)^y = a^{x \cdot y}$

4. $a^x \cdot b^x = (a \cdot b)^x$

5. $\frac{a^x}{b^x} = \left(\frac{a}{b}\right)^x$

6. $\left(\frac{a}{b}\right)^{-x} = \left(\frac{b}{a}\right)^x$

5. Порівняйте значення виразів:

а) $2^{\sqrt{3}}$ і $2^{\sqrt{5}}$; б) 2^{-3} і 2^{-4} ; в) $0,3^{0,7}$ і 1

Відповідь: а) $2^{\sqrt{3}} < 2^{\sqrt{5}}$; б) $2^{-3} > 2^{-4}$; в) $0,3^{0,7} < 1$.

6. Порівняйте x і y , якщо відомо, що вірна нерівність:

а) $0,02^x < 0,02^y$; б) $\pi^x > \pi^y$.

Відповідь: а) $x > y$; б) $x < y$.

Домашнє завдання.

Конспект уроку та виконати завдання:

1. Порівняйте значення виразів:

а) $\left(\frac{1}{2}\right)^{\sqrt{2}}$ і $\left(\frac{1}{2}\right)^{\sqrt{3}}$; б) $\left(\frac{1}{2}\right)^{-2}$ і $\left(\frac{1}{2}\right)^{-0,5}$

2. Побудувати графіки функцій та записати властивості:

а) $y = 3^{x-2}$; б) $y = |2^x - 2|$

3. Обчислити: а) $\left(\left(\sqrt{6}\right)^{\sqrt{2}}\right)^{\sqrt{2}}$; б) $3^{1-2\sqrt{3}} \cdot 9^{1+\sqrt{3}}$